

Metoda wyznaczania składek na fundusz gwarancyjny kas (2020)*

* Metoda zatwierdzona uchwałą Komisji Nadzoru Finansowego nr 28/2018 z dnia 6 lutego 2018 r. zmieniona, na podstawie art. 290 ust. 10 ustawy o BFG, uchwałą nr 55/DAW/2020 Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 23 stycznia 2020 r. w sprawie przyjęcia zmian w metodzie wyznaczania składek na fundusz gwarancyjny kas – zmiany dotyczyły wyłącznie komórek sprawozdawczych dla niektórych wskaźników ryzyka i wynikały ze zmiany sprawozdawczości kas w wyniku zastąpienia rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 21 lutego 2014 r. w sprawie informacji sprawozdawczych spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych oraz Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (Dz. U. poz. 248) rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 28 czerwca 2017 r. w sprawie sprawozdań spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych oraz Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (Dz. U. poz. 1455).

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Wskaźniki ryzyka	5
1.1. Definicje oraz kalibracja wskaźników ryzyka	6
1.2. Reżim czasowy pozyskiwania danych	9
1.3. Tryb dokonywania korekt składek	9
2. Metoda wyznaczania ocen ryzyka kas	10
2.1. Przypisanie indywidualnych punktowych ocen ryzyka (IRS) wszystkim wskaźnikom dla każdej kasy	10
2.2. Obliczenie całkowitej oceny punktowej ryzyka (ARS) dla każdej kasy	11
2.3. Przypisanie każdej kasie całkowitej wagi ryzyka (ARW)	11
2.4. Obliczenie składek uzależnionych od ryzyka dla każdej kasy	11
3. Sposób obliczania składek nadzwyczajnych	13
3.1. Przypisanie każdej kasie całkowitej wagi ryzyka	13
3.2. Obliczenie składek uzależnionych od ryzyka dla każdej kasy	13

Wstęp

Kwoty składek na cele gwarantowania depozytów, należnych w danym roku od poszczególnych kas, są wyznaczane w oparciu o łączną kwotę składek, która zgodnie z ustawą z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz. U. z 2019 r. poz. 795, z późn. zm.¹, dalej: ustawa o BFG) jest określana corocznie przez Radę Funduszu w formie uchwały. W każdym kwartale ¼ tej kwoty podlega podziałowi pomiędzy poszczególne kasy z uwzględnieniem następujących elementów:

- a) podstawy wyznaczania składek, tj. wartości środków gwarantowanych w kasie zobowiązanej do wniesienia składki, na koniec kwartału poprzedzającego kwartał, którego składka dotyczy;
- b) profilu ryzyka kasy, uwzględniającego wskaźniki ryzyka należące do następujących kategorii: kapitału, płynności i finansowania, jakości aktywów oraz modelu prowadzenia działalności i zarządzania.

Podstawę wyznaczania składek określa art. 290 ust. 1 ustawy o BFG. Sposób określania profilu ryzyka kasy został w sposób ramowy określony w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 27 grudnia 2016 r. w *sprawie sposobu określania profilu ryzyka spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych oraz uwzględniania tego profilu w wyznaczaniu składek na fundusz gwarancyjny kas* (Dz.U. z 2017 r. poz. 26) (dalej: rozporządzenie), wymaga jednak uszczegółowienia w ramach metody wyznaczania składek, opracowanej przez Fundusz, która wymaga zatwierdzenia przez Komisję Nadzoru Finansowego (zgodnie z art. 290 ust. 3 ustawy o BFG).

Niniejszy dokument zawiera opis metody wyznaczania składek na fundusz gwarancyjny kas, w tym w szczególności:

- listę wskaźników ryzyka wraz z definicjami oraz wskazaniem źródeł danych,
- wagi wskaźników ryzyka,
- parametry punktacji służące wyznaczeniu ocen poszczególnych wskaźników ryzyka,
- zakres całkowitej wagi ryzyka oraz sposób jej wyznaczania.

Ocena ryzyka kas dla celów kalkulacji składek jest oparta na danych pochodzących ze sprawozdawczości przekazywanej przez kasy do KNF (zgodnie z przepisami wykonawczymi wydanymi na podstawie art. 62c ust. 4 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2065 z późn. zm.)) wg stanu na

¹ Uaktualniono zgodnie z § 1 pkt 1 uchwały nr 55/DAW/2020 Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 23 stycznia 2020 r. w sprawie przyjęcia zmian w metodzie wyznaczania składek na fundusz gwarancyjny kas.

dzień ostatniego rocznego sprawozdania finansowego, które były dostępne na dzień 31 grudnia roku poprzedzającego rok kalendarzowy, na który należne są składki.

Metoda ma również zastosowanie do ustalania wysokości składek nadzwyczajnych, w przypadku gdyby została podjęta decyzja o ich pobraniu.

Metoda opracowana przez Fundusz opisana w niniejszym dokumencie jest w pełni zgodna z przepisami rozporządzenia.

1. Wskaźniki ryzyka

Ocena profilu ryzyka kasy jest dokonywana na podstawie wskaźników należących do czterech kategorii:

- kategoria I („kapitał”) – wskaźniki charakteryzujące adekwatność kapitałową kasy;
- kategoria II („płynność i finansowanie”) – wskaźniki opisujące płynność kasy;
- kategoria III („jakość aktywów”) – wskaźnik charakteryzujący jakość portfela kredytowego kasy;
- kategoria IV („model prowadzenia działalności i zarządzanie”) – wskaźniki charakteryzujące aktualny model biznesowy kasy, które opisują rentowność oraz ekspozycję na ryzyko.

Kategorie podlegające ocenie, wskaźniki oraz ich wagi zostały przedstawione na schemacie 1.

Schemat 1. Kategorie i wskaźniki ryzyka podlegające ocenie w metodzie

Na podstawie wartości poszczególnych wskaźników ryzyka wyznaczane są kolejno:

- indywidualne punktowe oceny ryzyka (IRS) każdego wskaźnika dla każdej kasy w skali od 0 do 100 punktów, dokonywane z zastosowaniem liniowej metody skali ruchomej, zgodnie z pkt 2 części A załącznika do rozporządzenia (pkt 2.1 niniejszego dokumentu);
- całkowita ocena punktowa ryzyka kasy (ARS) wyliczana jako ważona suma indywidualnych punktowych ocen ryzyka poszczególnych wskaźników zgodnie z pkt 3 części A załącznika do rozporządzenia (pkt 2.2 niniejszego dokumentu);
- mnożnik dodatkowej korekty ryzyka (całkowita waga ryzyka – ARW), wyliczany z zastosowaniem liniowej metody skali ruchomej, zgodnie z pkt 4 części A załącznika do rozporządzenia (pkt 2.3 niniejszego dokumentu).

Przyjęty zakres całkowitej wagi ryzyka to przedział 75%-150%. Niska wartość całkowitej wagi ryzyka oznacza, że kasa oceniana jest jako mało ryzykowna.

1.1. Definicje oraz kalibracja wskaźników ryzyka

Tabela 1 prezentuje szczegółowe definicje wskaźników ryzyka wraz z kalibracją ich ocen, zastosowanych w ocenie ryzyka dla kas.

Tabela 1. Wskaźniki ryzyka – definicje oraz granice przedziałów ocen ryzyka

Kategoria ryzyka	Nazwa wskaźnika	Waga	Wzór / Opis	Dolna granica przedziału oceny ryzyka (b _j)	Górna granica przedziału oceny ryzyka (a _j)	Znak
Kapitał	A1. Wskaźnik dźwigni	15%	$\text{Wskaźnik dźwigni} = \frac{\text{fundusze własne}}{\text{aktywa ogółem}}$ <p>Fundusze własne - zdefiniowane w art. 24 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.</p> <p>Aktywa ogółem - suma aktywów określana zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2016 r. poz. 1047 i 2255).</p>	1,0%	5,0%	(-) Wyższa wartość oznacza niższe ryzyko
	A2. Współczynnik wypłacalności	15%	Współczynnik wypłacalności - zdefiniowany w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 24 ust. 6 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.	5,0%	10,0%	(-) Wyższa wartość oznacza niższe ryzyko
Płynność i źródła finansowania	A3. Wskaźnik rezerwy płynnej do limitu 10% funduszu oszczędnościowo-pożyczkowego	15%	$\frac{\text{rezerwa płynna}}{\text{limit 10\% funduszu oszczędnościowo – pożyczkowego}}$ <p>Wskaźnik rezerwy płynnej do 10% limitu funduszu oszczędnościowo-pożyczkowego określony w art. 38 ust. 1 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.</p>	100%	200%	(-) Wyższa wartość oznacza niższe ryzyko

Kategoria ryzyka	Nazwa wskaźnika	Waga	Wzór / Opis	Dolna granica przedziału oceny ryzyka (b_j)	Górna granica przedziału oceny ryzyka (a_j)	Znak
	A4. Wskaźnik kredytów ogółem do depozytów ogółem	15%	$\frac{\text{Kredyty ogółem}}{\text{Depozyty ogółem}}$ <p>Kredyty ogółem - kredyty i pożyczki członkowskie sprawozdawane zgodnie z przepisami wykonawczymi wydanymi na podstawie art. 62c ust. 4 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych w wartości bilansowej brutto.</p> <p>Depozyty ogółem - depozyty członkowskie sprawozdawane zgodnie z przepisami wykonawczymi wydanymi na podstawie art. 62c ust. 4 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych w wartości bilansowej.</p>	60%	90%	(+) Wyższa wartość oznacza wyższe ryzyko
Jakość aktywów	A5. Wskaźnik jakości kredytów	20%	$\frac{\text{Kredyty zagrożone}}{\text{Kredyty ogółem}}$ <p>Kredyty zagrożone - kredyty i pożyczki członkowskie przeterminowane powyżej 3 miesięcy w wartości bilansowej brutto.</p>	5%	20%	(+) Wyższa wartość oznacza wyższe ryzyko
Model prowadzenia działalności i zarządzanie	A6. Wskaźnik 20-krotności wymogów kapitałowych do aktywów ogółem	10%	$\frac{20 - \text{krotność wymogów kapitałowych}}{\text{Aktywa ogółem}}$ <p>Licznik wskaźnika - pomnożona przez 20 suma wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego, operacyjnego oraz walutowego, wyliczanych zgodnie z przepisami wykonawczymi wydanymi na podstawie art. 24 ust. 6 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.</p>	70%	90%	(+) Wyższa wartość oznacza wyższe ryzyko

Kategoria ryzyka	Nazwa wskaźnika	Waga	Wzór / Opis	Dolna granica przedziału oceny ryzyka (b _j)	Górna granica przedziału oceny ryzyka (a _j)	Znak
	A7. Wskaźnik stopy zwrotu z aktywów (ROA)	10%	$\frac{\text{Wynik netto}}{\text{Aktywa ogółem}}$ <p>Wynik netto - zysk albo strata netto wykazane w sprawozdaniu sporządzonym zgodnie z przepisami wykonawczymi wydanymi na podstawie art. 62c ust. 4 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.</p> <p>W celu uniknięcia efektu jednorazowych zdarzeń i procykliczności składek, przy ustalaniu wymiaru składek na rok T przyjmuje się wynik netto jako średnią z dwóch okresów sprawozdawczych (tj. z okresów rocznych T-2, T-3,), zaś aktywa ogółem jako średnią stanów na koniec trzech okresów sprawozdawczych (rok T-2, T-3, T-4).</p>	0,0%	1,0%	(-) Wyższa wartość oznacza niższe ryzyko

1.2. Reżim czasowy pozyskiwania danych

Całkowitą wagę ryzyka kasy określa się na podstawie danych pochodzących z jej **ostatniego rocznego zatwierdzonego sprawozdania finansowego**, które było **dostępne w dniu 31 grudnia roku poprzedzającego** rok kalendarzowy, na który są należne składki.

Za powyższe przyjmuje się **dane sprawozdane zgodnie z przepisami wykonawczymi wydanymi na podstawie art. 62c ust. 4 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych**, które były dostępne w dniu 31 grudnia roku poprzedzającego rok kalendarzowy, na który są należne składki.

Wszystkie dane potrzebne do wyznaczenia profilu ryzyka zostaną pozyskane ze sprawozdawczości przekazywanej przez kasy do KNF.

Wartość środków gwarantowanych stanowiącą podstawę wyznaczania składki przyjmuje się w wysokości wykazanej „na koniec kwartału bezpośrednio poprzedzającego kwartał, którego składka dotyczy” (zgodnie z art. 290 ust. 1 ustawy o BFG).

1.3. Tryb dokonywania korekt składek

W przypadku gdy dane w zakresie środków gwarantowanych, stanowiących podstawę wyznaczania składki ulegną przekształceniu lub zmianie po określeniu przez Radę Funduszu wysokości składek należnych za dany kwartał, Fundusz dokonuje korekty składki zgodnie z danymi przekształconymi lub zmienionymi.

Korekta składki jest dokonywana przy wyznaczaniu składki należnej za kwartał, w którym Fundusz powziął wiadomość o przekształceniu lub zmianie danych, jeśli wiadomość ta została powzięta przez Fundusz co najmniej 7 dni roboczych przed terminem określenia przez Radę Funduszu wysokości składek należnych za ten kwartał. Jeśli wiadomość o przekształceniu lub zmianie danych została powzięta później, korekta składki dokonywana jest przy określaniu wysokości składek należnych za kolejny kwartał. Korekta dokonywana jest poprzez obniżenie lub podwyższenie o wysokość korekty wysokości składki należnej za kwartał, w którym dokonywana jest korekta.

Fundusz dokonuje korekt wysokości składek zgodnie z metodą wyznaczania składek na fundusz gwarancyjny kas, która miała zastosowanie przy określaniu wysokości składek podlegających korekcie.

2. Metoda wyznaczania ocen ryzyka kas

2.1. Przypisanie indywidualnych punktowych ocen ryzyka (IRS) wszystkim wskaźnikom dla każdej kasy

1) Fundusz przypisuje indywidualne punktowe oceny ryzyka (IRS) wszystkim wskaźnikom dla każdej kasy. Dla każdego wskaźnika ryzyka indywidualne punktowe oceny ryzyka mieszczą się w przedziale między 0 a 100, gdzie 0 oznacza najniższe ryzyko, a 100 - najwyższe ryzyko.

2) Fundusz przypisuje indywidualne punktowe oceny ryzyka przy użyciu metody skali ruchomej. W metodzie skali ruchomej w odniesieniu do każdej kasy „i” jest obliczana indywidualna punktowa ocena ryzyka $IRS_{i,j}$ dla każdego wskaźnika ryzyka $A_{i,j}$. Każdy wskaźnik ma zdefiniowaną górną i dolną granicę a_j i b_j .

Jeżeli wyższa wartość wskaźnika wskazuje na podmiot większego ryzyka i wskaźnik przyjmuje wartość powyżej górnej granicy, $IRS_{i,j}$ przyjmuje wartość równą 100. Jeżeli wartość wskaźnika znajduje się poniżej dolnej granicy, $IRS_{i,j}$ przyjmie wartość 0.

Jeżeli wartość wskaźnika znajduje się pomiędzy zdefiniowanymi granicami, $IRS_{i,j}$ przyjmuje wartość z przedziału (0, 100). W przypadku każdego wskaźnika ryzyka $A_{i,j}$ jego wartość będzie odpowiadała punktacji wyjściowej ($IRS_{i,j}$):

$$IRS_{i,j} = \begin{cases} 100 & \text{jeżeli } A_{i,j} > a_j \\ 0 & \text{jeżeli } A_{i,j} < b_j \\ \frac{A_{i,j} - b_j}{a_j - b_j} \times 100, & \text{jeżeli } b_j \leq A_{i,j} \leq a_j \end{cases}$$

gdzie $j = 1 \dots n$,

n – liczba stosowanych wskaźników ryzyka.

Jeżeli niższa wartość wskaźnika wskazuje na podmiot większego ryzyka, a wskaźnik znajduje się poniżej dolnej granicy, $IRS_{i,j}$ przyjmuje wartość równą 100. Jeżeli wartość wskaźnika kształtuje się powyżej górnej granicy, $IRS_{i,j}$ przyjmuje wartość 0.

Jeżeli wartość wskaźnika znajduje się pomiędzy zdefiniowanymi granicami, $IRS_{i,j}$ przyjmuje wartość z przedziału (0, 100). W przypadku każdego wskaźnika ryzyka $A_{i,j}$ jego wartość będzie odpowiadała punktacji wyjściowej ($IRS_{i,j}$):

$$IRS_{i,j} = \begin{cases} 0 & \text{jeżeli } A_{i,j} > a_j \\ 100 & \text{jeżeli } A_{i,j} < b_j \\ \frac{a_j - A_{i,j}}{a_j - b_j} \times 100, & \text{jeżeli } b_j \leq A_{i,j} \leq a_j \end{cases}$$

gdzie $j = 1 \dots n$

n – liczba stosowanych wskaźników ryzyka.

2.2. Obliczenie całkowitej oceny punktowej ryzyka (ARS) dla każdej kasy

Ocena ARS_i jest ważoną sumą wszystkich punktowych ocen ryzyka kasy obliczaną według wzoru:

$$ARS_i = \sum_{j=1}^n IW_j \times IRS_{i,j}$$

gdzie:

IW_j = waga j-tej oceny,

$\sum_{j=1}^n IW_j = 100\%$.

2.3. Przypisanie każdej kasie całkowitej wagi ryzyka (ARW)

Fundusz przypisuje kasom ich całkowite wagi ryzyka (ARW) na podstawie ich całkowitych ocen punktowych ryzyka (ARS) przy użyciu metody skali ruchomej. W metodzie skali ruchomej ARS_i jest przeliczana na całkowitą wagę ryzyka (ARW_i) w oparciu o wzór funkcji liniowej.

ARW_i związana z ARS_i ma charakter liniowy, z górną i dolną granicą $\alpha=150\%$ i $\beta=75\%$.

Przeliczenie ARS_i na ARW_i metodą funkcji liniowej jest dokonywane według wzoru:

$$ARW_i = 75\% + (150\% - 75\%) \times ARS_i/100$$

2.4. Obliczenie składek uzależnionych od ryzyka dla każdej kasy

1) Składki kwartalne na fundusz gwarancyjny kas wnoszone przez poszczególne kasy są obliczane według wzoru:

$$C_i(t) = 0,25 \times CR \times ARW_i \times CD_i(t-1)$$

gdzie:

$C_i(t)$ = składka kwartalna kasy „i” w kwartale t,

CR = stawka (taka sama dla wszystkich kas w danym kwartale),

ARW_i = całkowita waga ryzyka dla kasy „i”,

$CD_i(t-1)$ = środki gwarantowane zgromadzone w kasie „i” na koniec kwartału t-1.

2) Stawka jest określana jako iloraz łącznej kwoty składek (CL) i sumy środków gwarantowanych wszystkich kas:

$$CR = \frac{CL}{\sum_i CD_i(t-1)}$$

3) Jeżeli łączna suma składek kwartalnych od wszystkich kas jest wyższa lub niższa od jednej czwartej łącznej kwoty składek, stosuje się współczynnik korekty (μ) wyznaczany jako iloraz jednej czwartej łącznej kwoty składek oraz sumy nieskorygowanych składek kwartalnych od wszystkich kas (dla wszystkich kas w danym kwartale):

$$\mu = \frac{0,25 \times CL}{\sum_i C_i(t)}$$

4) Składki kwartalne na fundusz gwarancyjny kas wnoszone przez poszczególne kasy po uwzględnieniu współczynnika korekty są obliczane według wzoru:

$$C_i^*(t) = C_i(t) \times \mu$$

3. Sposób obliczania składek nadzwyczajnych

3.1. Przypisanie każdej kasie całkowitej wagi ryzyka

Do obliczania składek nadzwyczajnych wykorzystywane są całkowite wagi ryzyka, przypisywane kasom zgodnie z metodą opisaną w pkt. 2.1-2.3.

3.2. Obliczenie składek uzależnionych od ryzyka dla każdej kasy

1) Składki nadzwyczajne na fundusz gwarancyjny kas wnoszone przez kasę są obliczane według wzoru:

$$CN_i(t) = CR \times ARW_i \times CD_i(t-1)$$

gdzie:

$CN_i(t)$ = składka nadzwyczajna kasy „i”,

CR = stawka (taka sama dla wszystkich kas),

ARW_i = całkowita waga ryzyka dla kasy „i”,

$CD_i(t-1)$ = środki gwarantowane zgromadzone w kasie „i” na koniec kwartału t-1.

Przez „t” rozumie się kwartał, w którym Rada Funduszu zobowiązała kasy do wniesienia składek nadzwyczajnych na fundusz gwarancyjny kas.

2) Stawka jest określana jako iloraz łącznej kwoty składek nadzwyczajnych (CLN) i sumy środków gwarantowanych wszystkich kas:

$$CR = \frac{CLN}{\sum_i CD_i(t-1)}$$

3) Jeżeli łączna suma składek nadzwyczajnych od wszystkich kas jest wyższa lub niższa od łącznej kwoty składek nadzwyczajnych, stosuje się współczynnik korekty (μ) wyznaczany jako iloraz łącznej kwoty składek nadzwyczajnych oraz sumy nieskorygowanych składek nadzwyczajnych od wszystkich kas (dla wszystkich kas):

$$\mu = \frac{CLN}{\sum_i C_i(t)}$$

4) Składki nadzwyczajne na fundusz gwarancyjny kas wnoszone przez kasę po uwzględnieniu współczynnika korekty są obliczane według wzoru:

$$CN_i^*(t) = CN_i(t) \times \mu$$

gdzie:

$CN_i^*(t)$ = składka nadzwyczajna kasy „i”, po uwzględnieniu współczynnika korekty